

Економічні науки

УДК 368.021

Кремень Ольга Іванівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну*

Кремень Ольга Ивановна

*кандидат экономических наук,
доцент кафедры финансов и финансово-экономической безопасности
Киевский национальный университет технологий и дизайна*

Kremen Olga

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the
Department of Finance and Financial and Economic Security
Kyiv National University of Technology and Design*

Штундер Світлана Анатоліївна

*студентка кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київського національного університету технологій та дизайну*

Штундер Светлана Анатольевна

*студентка кафедры финансов и финансово-экономической безопасности
Киевского национального университета технологий и дизайна*

Stunder Svitlana

*student of the Department of Finance and Financial and Economic Security
Kyiv National University of Technology and Design*

**МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ
СТРАХОВИКА НА ПРИКЛАДІ ПРАТ СК «АЛЬФА СТРАХУВАННЯ»
МЕХАНИЗМ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ
СТРАХОВЩИКА НА ПРИМЕРЕ ЧАО СК «АЛЬФА СТРАХОВАНИЕ»**

MECHANISM OF MANAGEMENT OF FINANCIAL RESULTS OF INSURANCE ON THE CASE OF ALFA INSURANCE COMPANY

Анотація. У роботі запропонована єдина методологія управління фінансовими потоками суб'єктів страхової справи, що дає можливість сформулювати механізм структуризації та угруповання елементів фінансового потоку з визначенням набору базових якісних і кількісних характеристик, який дозволить принципово по новому сформулювати критерії, цілі і стратегію управління фінансовими потоками в страхових організаціях.

Ключові слова: страхування, діяльність страхової компанії, оптимізація структури капіталу, оцінка бізнесу.

Аннотация. В работе предложена единая методология управления финансовыми потоками субъектов страхового дела, что дает возможность сформулировать механизм структуризации и группировки элементов финансового потока с определением набора базовых качественных и количественных характеристик, который позволит принципиально по новому сформулировать критерии, цели и стратегию управления финансовыми потоками в страховых организациях.

Ключевые слова : страхование, деятельность страховой компании, оптимизация структуры капитала, оценка бизнеса.

Summary. The paper proposes a single methodology for managing the financial flows of insurance entities, which makes it possible to formulate a mechanism for structuring and grouping elements of the financial flow with the definition of a set of basic qualitative and quantitative characteristics, which will allow to formulate in a new way the criteria, goals and strategy for managing financial flows in insurance. organizations.

Key words: *insurance, activity of insurance company, optimization of capital structure, business valuation.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі економічного розвитку нашої країни помітно посилюється потреба господарських суб'єктів у страхуванні. Цьому багато в чому сприяє легалізація підприємництва, яка передбачає необхідність мінімізації збитків у результаті невиконання взаємних зобов'язань контрагентів, несприятливої власної комерційної діяльності суб'єкта господарювання, нестабільності економічної ситуації в країні.

Специфіка страхової діяльності полягає в тому, що вона не приносить швидкого доходу, як правило, стабільне накопичення прибутку відбувається через кілька років роботи страхової компанії. Окрім того, негативні процеси в економіці, такі, як криза неплатежів, недостатній розвиток фондового ринку, низький рівень життя населення серйозно обмежують можливості розвитку страхового ринку. При відсутності економічних стимулів у розвитку страхування, без створення спеціальної державної програми підтримки страхової справи розвиток даної сфери вбачається досить проблемним [3, с. 28].

Разом з тим і сама система формування фінансових результатів страхової компанії не позбавлена недоліків. У даний час на практиці діє методика визначення фінансових результатів страховика, згідно з якою отримані страхові внески за укладеними договорами страхування вважаються прибутком страхової компанії, хоча відповідальність за цими договорами не закрита і може виходити за рамки одного господарського року. При розробці нормативних актів не достатньо враховується специфіка страхової діяльності. Тимчасова протяжність договорів, невизначеність фінансового результату до закінчення дії договору страхування ведуть до

неадекватності квартальних бухгалтерських звітів реальних результатів діяльності.

На практиці складаються ситуації, коли страхові компанії змушені показувати в офіційній звітності за результатами роботи за рік прибуток від страхової діяльності, несучи в дійсності збитки. Це зумовлює необхідність зміни всієї системи управління фінансовими результатами страхової компанії.

Досягнення цієї мети передбачає необхідність вироблення нових підходів до удосконалення процесів збору, обробки і використання всієї наявної інформації щодо фінансових результатів страхової організації. Особливої актуальності набувають питання створення єдиної інформаційної бази для управління фінансовими результатами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні проблемі розвитку страхового ринку, його ролі та місця у фінансовій системі присвячені праці Ачкасова С. А., Максимов О. Е., Базилевич В. Д., Внукова Н. М., Мазаракі А. А., Парнюк В., Світлична О. С., Сташкевич Н. М., Фурман В. М. [1-7].

Формулювання мети статті. Дослідження механізму управління фінансовими результатами страховика на прикладі ПрАТ СК «Альфа Страхування».

Виклад основного матеріалу дослідження. З кожним роком СК «Альфа Страхування» зміцнює свої лідерські позиції на вітчизняному страховому ринку завдяки активній та послідовній роботі всієї команди. Заручившись підтримкою клієнтів та партнерів, компанія успішно реалізує стратегічні цілі, розробляє та впроваджує принципово нові сервіси і спрямовує свій рух тільки вперед.

ПрАТ СК «Альфа Страхування» надає найвищі гарантії збереження, накопичення та своєчасних виплат коштів. Показники результатів діяльності компанії представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Показники діяльності ПрАТ СК «Альфа Страхування»

за 2015-2017 рр., тис. грн.

Показник	Рік			Відхилення (+, -) до попереднього року			
	2015	2016	2017	2016		2017	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт послуг)	198 683	354 786	413 234	81 132	42,0	72 345	27,7
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	137 653	197 564	324 567	62 809	51,3	68 765	38,5
3. Валовий :							
прибуток	83 456	88 763	92 567	2033	3,0	740	1,0
збиток	-	-	-	-	-	-	-
4. Фінансові доходи від операційної діяльності :							
прибуток	-	-	-	-	-	-	-
збиток	22 367	27 036	78 976	4923	24,5	51 999	7,8
5. Інші фінансові доходи	5089	8287	66 301	3198	63,0	58 014	700,1
6. Інші доходи	216 987	342 461	433 577	125 474	58,0	91 116	26,6
7. Фінансові результати від звичайної діяльності :							
прибуток	99 847	129 202	174 075	29 335	29,4	44 873	34,7
збиток	-	-	-	-	-	-	-
8. Чистий :							
прибуток	102 974	129 146	176 078	29 295	29,3	44 932	34,8
збиток	-	-	-	-	-	-	-

Отже, у 2017 році порівняно з 2016 р. фінансові результати від звичайної діяльності збільшились на 34,7% що в сумі склало 44 873 грн., проти 29,4% у 2016 р. Сповільнилося у 2017 р. зростання собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на 36,8% або на 66 553 грн. проти 51,3% у 2016 р., внаслідок чого збільшився чистий прибуток страхової

групи на 34,8%, що в сумі складає 44 932 грн. Результати звітнього періоду демонструють стабільну позитивну динаміку.

Предметом безпосередньої діяльності компанії є проведення страхування і здійснення фінансової діяльності, пов'язаної з формуванням, розміщенням страхових резервів, а також їх управлінням. Компанія здійснює всі види обов'язкового, добровільного страхування, на які отримала ліцензії.

ПрАТ СК «Альфа Страхування» надає різноманітні страхові послуги юридичним та фізичним особам (табл. 2).

Таблиця 2

Обсяг наданих послуг по сумі страхових платежів

Вид послуг	Рік			Відхилення (+, -) до попереднього року			
	2015	2016	2017	2016		2017	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
КАСКО	95072,6	92243,2	94345,2	-2829,4	-3	2102	2
ОСАГО (автоцивілка)	73705,7	135102,2	173456	61396,5	83	38353,8	28
Зелена карта	8552,6	30437,9	25922,5	21885,3	256	-4515,4	-15
ДСАГО	885,4	1661,5	2152,6	776,1	87	491,1	30
Медичне страхування	9322,1	18509,1	24316	9187	99	5806,9	31
Страхування від нешасного випадку	6702,3	6838,2	6737,5	135,9	2	-100,7	-1
Страхування медичних витрат	4801,4	6190,7	7890,5	1389,3	29	1699,8	28
Страхування здоров'я на випадах хвороби	2412	2658	2703	246	10	45	2
Всього отримано коштів за послуги	201454,1	293640,8	337523,3	92186,7	46	43882,5	15

Отже, у 2017 році порівняно з 2015 р. та 2016 р., відбувається зростання обсягу наданих послуг майже по всіх видах страхування, окрім таких як:

- зелена карта – надання послуги зменшилося на 15,0%, що в сумі становить – 4515,4 грн.;

- страхування від нещасного випадку – надання послуги зменшилося на незначний відсоток, а саме на 1,0%, що в сумі складає -100,70 грн.

Загалом за 2015 рік страхова компанія збільшила суму отриманих коштів за послуги від клієнтів на 15,0%, що в сумі становить 43 882,5 грн.

Запорукою надійності ПрАТ СК «Альфа Страхування» є її інформаційна відкритість та прозорість.

Проведений аналіз фінансових потоків страхової компанії показав, що ряд економістів розглядають фінансові потоки страховика як складову частину двох самостійних потоків.

- потік, спрямований на здійснення страхової діяльності.
- потік, спрямований на організацію та підтримання страхового бізнесу (витрати на ведення справи).

Такий підхід для систематизації фінансових потоків не дає можливості розкрити специфіку наявних фінансових потоків, яка повинна бути основою для відображення всієї системи фінансових потоків і оптимізації їх управління [5, с. 6].

Дослідження проблеми показало, що в вітчизняній науковій літературі питання управління фінансовими потоками в страховій галузі недостатньо розроблені, специфіка фінансових потоків страховика практично не визначена. Проведений аналіз дозволив сформулювати основні ознаки фінансового потоку страхової організації :

- залежність від фінансово-господарської діяльності суб'єктів економіки;
- наявність грошової складової і можливість включення всіх елементів ринку грошей та ринку капіталу;
- активи з високою і середньою для організації ліквідністю – матеріалізована частина фінансового потоку;
- цілеспрямованість фінансового потоку;
- безліч фінансових потоків суб'єкта економіки утворює його фінансовий кругообіг [6, с. 23].

З огляду на основні ознаки, в дослідженні будемо дотримуватися наступного визначення поняття фінансового потоку страхової компанії як сукупність грошових потоків : бюджетного (податкового) потоку, потоку прибуткових фінансових вкладень, який рухається як всередині компанії, так і при реалізації взаємовідносин із зовнішніми контрагентами та складається як з придбаних акцій, облігацій та інших цінних паперів, так і з валюти, потоку коштів у формі дебіторської заборгованості за страховими операціями, а також потоку ресурсів у іншій формі, що володіють високою і середньою для даної компанії ступенем ліквідності.

Функціонування фінансових потоків здійснюється на основі наступних закономірностей:

- фінансові потоки функціонують у грошовій формі;
- носять постійний цілеспрямований характер;
- фінансові потоки здійснюють кругообіг, що забезпечують освіту, розподіл і витрачання грошового фонду організації;
- відрізняються стійкістю фінансових зв'язків, але при цьому носять характер дискретних внесків і платежів з різною прибутковістю (збитковістю), але постійно поновлюваних;
- володіння таким параметром, як ефективність використання фінансових потоків.

Наведені ознаки і закономірності функціонування фінансових потоків дозволяють підкреслити, що «фінансовий потік» є агрегованим показником.

Виявлена специфіка формування фінансових потоків страхової компанії дозволяє провести їх систематизацію та класифікацію за рядом ключових ознак, зокрема, за ступенем керованості :

- зовнішні :
- 1) міжнародний фінансовий потік – для страхової організації, це частково фінансовий потік, пов'язаний з отриманням перестраховального захисту,

пов'язаний з пошуком іноземного перестраховика для покриття низки ризиків;

- 2) крайній консолідований потік обумовлений валютним і фінансовим законодавством держави, залежить від способів і ставок оподаткування, наявності податкових пільг для конкретної сфери бізнесу в країні;
- 3) фінансові потоки, що виникають при взаємодії з бюджетами всіх рівнів та позабюджетними фондами, з прямими учасниками та установами інфраструктури фінансового ринку, з прямими інвесторами та установами інфраструктури страхового ринку та контрагентами з операційної діяльності;

– внутрішні:

- 1) фінансові потоки, що виникають між головним центром і філіями;
- 2) фінансові потоки між компанією і власником;
- 3) фінансові потоки між компанією і персоналом;
- 4) фінансові потоки між структурними одиницями компанії [4, с. 54].

Класифікація фінансових потоків за складом включає наступні елементи : грошовий потік, бюджетний потік, потік фінансових інструментів, потік коштів у формі дебіторської заборгованості за операціями прямого страхування.

Щодо участі у формуванні фінансового результату діяльності компанії виділяють :

- позитивний фінансовий потік, що характеризує приплив фінансових ресурсів від усіх видів діяльності;
- негативний фінансовий потік – сукупність вихідних фінансових ресурсів, що характеризують відтік фінансових коштів з компанії в цілому.

При вивченні складу і структури вхідних і вихідних фінансових потоків по страховій діяльності особлива увага приділяється дослідженню процесу формування, специфіці обліку та визначення розміру страхових премій та

виплат за прямим страхуванням і перестрахованням, які формують головні статті доходів і витрат страхової компанії.

За рівнем достатності обсягу виділяють наступні види фінансових потоків :

- дефіцитний фінансовий потік утворюється при наявності негативного чистого фінансового потоку (розраховується як різниця між позитивними і негативними валовими потоками);
- надмірний фінансовий потік визначається на основі вимог Міністерства фінансів до співвідношення активів і прийнятих страхових зобов'язань [1, с. 7].

Запропонована класифікація фінансових потоків страхових компаній дозволяє провести оцінку рентабельності консолідованих фінансових потоків за напрямом діяльності і визначити ступінь їх участі в формуванні кінцевого фінансового результату.

Найбільш загальним критерієм оцінки фінансових потоків є ступінь їх участі у фінансовому результаті компанії – прибутку страховика до оподаткування. Для консолідованих фінансових потоків в рамках розглянутих видів діяльності, що мають як вхідну, так і вихідну форму, критерієм оцінки є прибутковість чистого фінансового потоку.

Страхові фінансові потоки, пов'язані з формуванням і використанням страхового фонду, є визначальними для оцінки результатів діяльності страховика.

Порівняльну характеристику фінансових потоків страховика, на наш погляд, доцільно здійснювати виходячи з основних завдань сучасної страхової компанії :

- забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості;
- підвищення інвестиційної привабливості.

Взаємозумовленість цих завдань полягає в необхідності забезпечення достатньої інвестиційної привабливості страховика з метою підвищення

рентабельності на вкладений капітал не менше середньої величини щодо інших галузей економіки.

Основними параметрами, за якими здійснені в дослідженні аналіз і характеристика фінансових потоків, є валовий обсяг страхових премій, структура, рентабельність і участь у формуванні фінансового результату діяльності компанії.

Фінансовий потік від основної діяльності страховика характеризується високими обсягами у порівнянні з іншими потоками, як у формі вхідного потоку (збір страхових премій), так і в формі вихідного потоку (страхові виплати).

Особливу увагу при проведенні оцінки рентабельності консолідованих фінансових потоків приділено визначенню надмірності (дефіцитності) вхідного фінансового потоку страховика, щоб уникнути порушень вимог Міністерства фінансів по маржі платоспроможності. Для цього визначена частка кожного з джерел доходу і витрати в загальній масі вхідних і вихідних фінансових потоків. Страхові збори складають близько 90,0% вхідного фінансового потоку аналізованих страхових компаній, а частка доходів від інвестиційної діяльності займає всього близько 6,0% вхідного фінансового потоку. При цьому у формуванні прибутку доходи від інвестиційної діяльності складають від 60,0% і вище. Основу вихідного фінансового потоку складають виплати, комісійні винагороди, а також страхові премії, передані перестраховикам, і витрати, пов'язані з оплатою праці співробітників.

Висновки. Як показують результати дослідження, відсутність єдиного методологічного підходу в управлінні фінансовими потоками обумовлює необхідність розробки та обґрунтування парадигм з універсальними властивостями та їх адаптації до організаційно-фінансових особливостей суб'єктів економіки, що є принципово новим у формуванні комплексної системи фінансового управління суб'єктів страхового справа.

Створення науково обґрунтованої системи управління фінансовими потоками вимагає синтезованого використання досягнень теорій загального та фінансового менеджменту, теорії систем і системного аналізу.

Література

1. Ачкасова С. А., Максимов О. Е. Антикризове управління діяльністю страхової компанії // Вісник економіки транспорту і промисловості. 2012. №. 38.
2. Базилевич В. Д., Базилевич В. Д. Страхова справа / 2-е вид., перероб. і доп. К. : Тов-во «Знання», КОО, 2002. 203 с.
3. Внукова Н. М. Страхування, теорія та практика : навч. посіб. Х : Бурун Книга, 2009. 656 с.
4. Мазаракі А. А., Булгакова С. О., Василенко А. В., Страховий ринок України : стан і перспективи розвитку : моногр. К. : КНТЕУ, 2009. 466 с.
5. Парнюк В. Про деякі актуальні питання розвитку страхування в Україні // Економіка України. 2005. № 8. С. 4–10.
6. Світлична О. С., Сташкевич Н. М. Управління фінансами страхових організацій : навч. посіб. Одеса : Атлант, 2015. 258 с.
7. Фурман В. М. Страхування : теоретичні засади та стратегія розвитку : моногр. К. : КНЕУ, 2005. 296 с.